

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Szczecin – Centrum w Szczecinie po rozpoznaniu sprawy z powództwa G. G. przeciwko Gminie M. S., wyrokiem z dnia 22 lipca 2022 roku, sygnatura akt III C 710/20, w punkcie I. oddalił powództwo, w punkcie II. zasądził na rzecz pozwanej Gminy M. S. od powoda G. G. kwotę 90 złotych (dziewięćdziesiąt złotych), tytułem kosztów procesu wraz z liczonymi w stosunku rocznym odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty; w punkcie III. nakazał ściągnąć od powoda G. G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie kwotę 1.327,99 złotych (jeden tysiąc trzysta dwadzieścia siedem złotych dziewięćdziesiąt dziewięć groszy), tytułem kosztów sądowych wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa i odstępuje od obciążenia powoda tymi kosztami w pozostałym zakresie.

Powyższe rozstrzygnięcie sąd rejonowy oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych zawartych w sporządzonym do niego uzasadnieniu, znajdującym się na k. 227-233 akt sprawy.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł powód, wyrokowi sądu pierwszej instancji zarzucając:

a. obrazę przepisów prawa materialnego art. 411 pkt 1 k.c. poprzez błędną jego wykładnię, w sposób zawężający i brak uwzględnienia sytuacji powoda, polegającego na tym, że nieopłacenie bezprawnej opłaty za postój w strefie płatnego parkowania, spowoduje wszczęcie postępowania egzekucyjnego w administracji, w konsekwencji nieuwzględnienie sytuacji powoda, w której działał on w celu uniknięcia ujemnych dla niego konsekwencji mających wymiar ekonomiczny,

b. obrazę przepisów postępowania art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu budownictwa, poprzez wyciągnięcie nieprawidłowych, wniosków z twierdzeń biegłego zawartych w opinii odnośnie faktu, że oznaczenie poziome na płytach granitowych, nie spełni celu informacyjnego, gdyż zostanie zatarte i jest niepoprawne technicznie, które to twierdzenia zdaniem sądu miało prowadzić do zwolnienia pozwanego do odpowiedniego i zgodnego z prawem oznakowania i poprzestaniu na oznakowaniu poziomym, wbrew przepisom powszechnie obowiązującym tj. art. 13b ust. 1 ustawy o drogach publicznych oraz § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 23 września 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach, naruszając zasadę legalizmu określoną w art. 7 Konstytucji RP,

c. obrazę przepisów prawa materialnego art. 13b ust. 1 ustawy o drogach publicznych w zw. z § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 23 września 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach poprzez ich niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że wybór oznakowania należy do zarządcy i może on dowolnie oznakowywać SPP, podczas gdy prawidłowe oznakowanie SPP określają ww. przepisy powszechnie obowiązujące i nie pozwalają one do dowolnego oznakowania miejsc postojowych wyłącznie znakami pionowymi.

d. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez nieprawidłowe przyjęcie, iż § 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 23 września 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczania na drogach wskazano, że stosownie oznakowania poziomego ustawodawca ma „zalecać”, podczas gdy w rozporządzeniu nie użyto takiego „sformułowania, a rzeczywiście użyto sformułowania „wyznacza się”.

Podnosząc jak wyżej, skarżący wniósł o:

a. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 10 marca 2020 r. do dnia zapłaty,

b. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu za I i II instancję według norm przepisanych,

c. zaliczenie na poczet opłaty od apelacji, opłaty uiszczonej z tytułu wniosku o uzasadnienie zaskarżonego wyroku (art. 25b ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

W odpowiedzi na apelację powoda, pozwana gmina wniosła o oddalenie apelacji powoda, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna i jako taka spowodowała zmianę zaskarżonego wyroku.

Poza sporem jest, że powód domagał się od pozwanej Gminy M. S. zwrotu opłaty uiszczonej za postój pojazdu w strefie płatnego parkowania, wskazując, że nie był on zobowiązany do spełnienia świadczenia z tego tytułu, ponieważ miejsca postojowe na ulicy (...), na odcinku między ulicą (...) a P. w S., na którym zaparkował w dniu 28 lutego 2020 roku około godziny 12.56 pojazd marki C. (...), nie było właściwie oznaczone. Miejsce parkingowe znajdowało się w ciągu chodnika, który zbudowany był z płyt granitowych, nawierzchnia była niejednorodna o strukturze nierównomiernej. Na chodniku znajdował się znak pionowy D-18. Miejsce nie było zaś oznaczone znakiem poziomym P-18. Powód wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, podkreślił jednak, że wykupił bilet parkingowy w celu uniknięcia przymusu w postaci konieczności uiszczenia opłaty dodatkowej, która ulega wyegzekwowaniu w drodze egzekucji w trybie administracyjnym.

W świetle powyższych ustaleń nie ulega wątpliwości, że potencjalnej podstawy odpowiedzialności gminy poszukiwać należy w treści przepisu art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. Przepis art. 405 k.c. stanowi, że kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie natomiast do treści przepisu art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, a świadczenie jest nienależne, stosownie do treści § 2 tego przepisu, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Nienależne świadczenie jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia. Świadczenie to odróżnia się od pozostałych przypadków bezpodstawnego wzbogacenia źródłem powstania, bowiem do zaistnienia tego zobowiązania dochodzi w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego, a nie poprzez jakiegokolwiek inne przesunięcia majątkowe, niebędące świadczeniem. Jednocześnie zachodzi brak podstawy prawnej tego świadczenia.

Dla wykazania zasadności żądania koniecznym zatem było wykazanie obydwu przesłanek, tj. faktu spełnienia świadczenia przez powoda, ale również i faktu braku jego obowiązku w tym zakresie, a ciężar dowodu co do tych okoliczności, spoczywał, na stronie powodowej.

Bezspornym było to, że powód uiszczył opłatę parkingową za postój w wyznaczonej płatnej strefie parkowania na ul. (...) w S. w dniu 28 lutego 2020 roku ok. godz. 12.56.

W ocenie sądu odwoławczego niewątpliwym było także to, że powód wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, to jednak wykupił bilet parkingowy w celu uniknięcia przymusu, który spotkałby go w sytuacji nieopłacenia postoju i konieczności wniesienia opłaty dodatkowej.

W piśmiennictwie i judykaturze wskazuje się, że przymus w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. należy ujmować szeroko, jako działanie pod „naciskiem okoliczności”, zarówno o charakterze faktycznym, jak i prawnym. W literaturze i judykaturze wskazuje się, że przykładem spełnienia świadczenia w celu uniknięcia przymusu jest spełnienie świadczenia w obliczu groźby postępowania egzekucyjnego. Zgodnie zaś z art. 13f ustawy o drogach publicznych zarząd lub zarządca drogi za nieuiszczenie opłat, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1 tej ustawy, pobiera opłatę dodatkową, która jest egzekwowana w drodze egzekucji administracyjnej. Z powyższego wywieść należy wniosek, iż powód zdecydował się na uiszczenie opłaty za postój wyłącznie w celu uniknięcia dalszych reperkusji związanych z pobraniem opłaty dodatkowej, której stawka istotnie przenosi wysokość opłaty zwykłej.

W tej sprawie, wbrew twierdzeniom sądu rejonowego, przymus nie sprowadzał się do nagłego i arbitralnego poboru opłaty parkingowej, a na wtórnej konieczności, w razie niewykupienia biletu postojowego – uiszczenia wysokiej opłaty dodatkowej, której ściągnięcie następuje w trybie egzekucji administracyjnej.

Powód mimo świadomości, iż nie był zobowiązany do uiszczonego świadczenia, spełnił je z uwagi na towarzyszący mu przymus, a więc w świetle art. 411 § 1 pkt 1 k.c. nadal jest uprawniony do żądania zwrotu nienależnie pobranej opłaty.

Pozostaje zatem do rozstrzygnięcia kwestia spoczywającego na powodzie obowiązku uiszczenia opłaty parkingowej.

Obowiązek uiszczania opłat za postój pojazdu w strefie płatnego parkowania wynika z przepisu art. 13 ust. 1 i art. 13 b ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2022 roku, poz. 1693).

Zgodnie z treścią art. 13 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 roku o drogach publicznych korzystający z dróg publicznych są obowiązani do ponoszenia opłat za postój pojazdów samochodowych na drogach publicznych w strefie płatnego parkowania.

Stosownie zaś do treści art. 13 b pkt. 1 omawianej ustawy opłatę, o której mowa w art. 13 ust. 1 pkt. 1 lit. a, pobiera się za postój pojazdów samochodowych w strefie płatnego parkowania, w wyznaczonym miejscu, w określone dni robocze, w określonych godzinach lub całodobowo.

Wskazać nadto należy, że obowiązek uiszczenia ww. opłat powstaje zatem z mocy samego prawa, bez konieczności wydawania w tym zakresie stosownej decyzji administracyjnej organu administracji publicznej (por. wyrok WSA w Szczecinie z dnia 14 października 2009 r., II SA/Sz 35/09, LEX nr 565722).

W uchwale z dnia 9 października 2017 roku, sygn. akt II GPS 2/17 Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że opłatę za postój w strefie płatnego parkowania pobiera się wyłącznie od kierowcy pozostawiającego samochód w wyznaczonym do tego miejscu. Miejsce parkingowe uprawniające do pobrania opłaty parkingowej musi zostać właściwie oznakowane. Jak wskazał to ów Sąd miejsca płatnego postoju, to co do zasady, miejsca podwójnie oznakowane: znakami pionowymi D-18 i znakami poziomymi typu P-18. Sąd wyraził przy tym pogląd, że znakom pionowym należy przypisać rolę decydującą, w tym znaczeniu, że występowanie jedynie znaków poziomych (bez oznakowania pionowego) powoduje, że miejsce do parkowania uznać należy za oznaczone nieprawidłowo.

Kwestię oznaczenia miejsca postojowego w strefie płatnego postoju reguluje rozporządzenie Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego i warunków ich umieszczenia na drogach (Dz. U. Nr 220, poz. 2181, z późn. zm.). Z treści przepisów w/w rozporządzeń wynika, iż w strefie płatnego parkowania określonej znakami D-44 i D-55 miejsca do postoju pojazdu samochodowego wyznacza się znakami pionowymi D-18 "parking" oraz znakami poziomymi - liniami: znakiem P-18 "stanowisko postojowe", P-19 "linia wyznaczająca pas postojowy", P-20 "stanowisko postojowe zastrzeżone "koperta" i P-24 "miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej" (pkt 5.2.50, załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 3 lipca 2003 r.).

W ocenie sądu okręgowego użyty spójnik „oraz” jednoznacznie wskazuje na konieczność występowania zarówno znaków pionowych, jak i poziomych; interpretację tą wzmacnia również wykładnia logiczna. Tylko bowiem wyraźne oznaczenie miejsc postojowych znakiem pionowym wskazującym na parking oraz znakami poziomymi konkretyzującymi poszczególne miejsca postojowe, uprawnia gminę do pobierania opłat za postój w strefie płatnego parkowania.

Jak trafnie zaś zauważono w orzecznictwie, stosownie do pkt 5.2.4. załącznika nr 2 rozporządzenia z dnia 3 lipca 2003 r. Znak P-18 – stanowisko postojowe (rys. 5.2.4.1.) stosuje się w celu wyznaczenia miejsc postoju na części jezdni i chodnika oraz na wydzielonych parkingach bez ustalonych konstrukcyjnie stanowisk. Jednocześnie prawodawca, określając warunki techniczne umieszczania znaków drogowych poziomych, zastrzegł, że wspomniane oznakowanie poziome powinno charakteryzować się dobrą widocznością w ciągu całej doby, wysokim współczynnikiem odbłaskowości, również w warunkach dużej wilgotności, zachowaniem minimalnych parametrów odbłaskowości w całym okresie użytkowania (pkt 1.3. załącznika nr 2 do rozporządzenia z dnia 3 lipca 2003 r.). W pkt 1.2 tegoż załącznika zawarte jest ogólne wskazanie, że znakowanie poziome dróg ma na celu: zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu i innych osób znajdujących się na drodze, usprawnienie ruchu pojazdów i ułatwienie korzystania z drogi. Oznacza to, że prawodawca zasadniczo dopuszcza zaniechanie wykorzystania znaków poziomych jedynie wówczas, gdy ich funkcję zastępuje konstrukcyjne ustalenie stanowisk na wydzielonych parkingach. Zasadność obciążenia użytkownika drogi opłatą za parkowanie w lokalizacjach bez znaków poziomych wymaga w związku z tym wykazania, że pojazd pozostawiono w strefie płatnego parkowania na wydzielonym parkingu, w obrębie którego ustalono konstrukcyjnie stanowiska (vide wyroki Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 20 czerwca 2018 r., I SA/Gl 282/18 oraz z dnia 27 listopada 2019 r., I SA/Gl 919/19).

W świetle powyższego należy przyjąć, że wyznaczenie miejsc postojowych w strefie płatnego parkowania winno co do zasady nastąpić za pomocą znaków pionowych i poziomych. Tymczasem, na obszarze, w którym pojazd zaparkował powód, miejsca postojowe zostały wyznaczone jedynie za pomocą znaków pionowych. Kumulacja znaków pionowych i poziomych nie była zaś niezbędna dla wyznaczenia miejsc postojowych w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy o drogach publicznych wyłącznie wówczas, gdyby miejsca parkingowe w strefie płatnego parkowania konstrukcyjnie wydzielono np. zatoczką czy krawężnikiem etc. Z widniejącego w aktach rozpatrywanej sprawy materiału dowodowego nie wynika żadną miarą, aby faktycznie na ul. (...) w S. zostały konstrukcyjnie wydzielone takie miejsca postojowe.

Zdaniem sądu okręgowego w analizowanym przypadku Gmina M. S. nie wywiązała się należycie ze swoich obowiązków, wyznaczona przez nią strefa płatnego parkowania na ulicy (...) nie była oznaczona w sposób prawidłowy, wprawdzie posadowiono znak pionowy, niemniej zaniechano wyznaczenia konkretnych miejsc parkingowych w drodze zastosowania znaków poziomych; miejsca parkingowe nie były też w żaden sposób konstrukcyjnie wydzielone, a to skutkowało przyjęciem, że nie była uprawniona do naliczania opłat za postój pojazdu powoda.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostają dywagacje sądu rejonowego w zakresie w jakim tenże sąd wskazuje, iż rodzaj nawierzchni posadowionej w miejscu wyznaczonej przez gminę płatnej strefy parkingowej na ul. (...) w S., z której skorzystał powód, zwalniał zarządcę drogi z wykonania oznaczenia poziomego i dawał możliwość poprzestania na oznaczeniu pionowym, albowiem oznaczenie poziome na starych płytach granitowych jest nieefektywne (zmazywalne) i nie spełni celu informacyjnego. Tymczasem to w gestii zarządcy drogi pozostaje przystosowanie terenu przysposobionego pod płatną strefę parkowania, aby ta odpowiadała regulacjom prawnym, skoro przyjęto że nieefektywne będzie malowanie znaku poziomego P-18, należało skorzystać z innych metod wydzielenia miejsca parkingowego, a to chociażby ze wskazanych powyżej rozwiązań konstrukcyjnych. Istotnie, utworzenie strefy płatnego parkowania wiąże się z obowiązkiem wyznaczenia w strefie płatnego parkowania konkretnych miejsc dla parkowania pojazdów i wyłącznie za postój w takich wyznaczonych miejscach uprawnione jest pobieranie opłat. Opłatę uiszcza się bowiem za postój w konkretnie wyznaczonym miejscu parkingowym wydzielonym w strefie płatnego parkowania, nie zaś za postój na obszarze płatnego parkowania.

Uwzględniając powyższe, przyjąć należy, że skoro miejsca parkingowe nie były w sposób prawidłowy oznaczone znakami pionowymi i poziomymi, alternatywnie wydzielone w sposób konstrukcyjny, to pozwana gmina nie była

uprawniona do poboru opłat, a jeżeli tak, to powód nie miał obowiązku takowej opłaty uiszczać. Powód uiścił opłatę, która winna być ostatecznie mu zwrócona jako świadczenie nienależne.

Z powyższych względów, powództwo powoda winno być uwzględnione. Stąd też sąd okręgowy zasądził od pozwanej Gminy M. S. na rzecz powoda G. G. 1 zł., o czym orzeczono w pkt 1. a) sentencji wyroku.

O odsetkach sąd orzekł w oparciu o regulację zawartą w art. 481 § 1 k.c. Powód pismem z dnia 1 marca 2020 r., doręczonym pozwanemu w dniu 2 marca 2020 r. wezwał pozwanego do zwrotu kwoty tytułem nienależnie pobranej opłaty za postój na miejscu parkingowym na obszarze płatnej strefy parkingowej w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Co spowodowało, że żądanie zapłaty odsetek od dnia 10 marca 2020 r. należało uznać za uzasadnione, od tego dnia pozwana gmina pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia.

Stosownie do powyższego wyniku rozstrzygnięcia rozliczone zostały również koszty procesu, a to po myśli art. 98 k.p.c. Koszty poniesione przez powoda w pierwszej instancji sprowadzały się do uiszczenia opłaty od pozwu (30 zł), tą kwotą obciążono zatem pozwaną, o czym orzeczono w pkt. 1.b) sentencji wyroku.

Konsekwentnie konieczna była modyfikacja rozstrzygnięcia o kosztach sądowych zawarta w punkcie III. zaskarżonego wyroku. O kosztach tych orzeczono w pkt 1.c) na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 1125), w zw. z art. 98 § 1 k.p.c., obciążając nimi w całości pozwaną.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto jak w punkcie 2. sentencji wyroku, stosownie do regulacji art. 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z regułą odpowiedzialności za wynik procesu. Wobec uwzględnienia apelacji powoda, to pozwana jako przegrywająca spór winna zwrócić powodowi poniesione przez niego koszty postępowania odwoławczego, na które złożyła się opłata od apelacji (wniosku o uzasadnienie wyroku) w kwocie 100 zł.

sędzia Tomasz Szaj